

Oogststraat (Heule, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2016L258

December – April 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2016

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	5
1.1 Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1 Administratieve gegevens	5
1.1.2 Juridische context	7
1.1.3 Onderzoekskader	7
1.1.4 Ruimtelijke situering	7
1.1.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	9
1.1.6 Archeologisch potentieel	10
1.1.6.1 Methode	10
1.1.6.2 Fysisch geografische situatie	10
1.1.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	10
1.1.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	10
1.1.6.5 Verstoringshistoriek	11
1.2 Assessmentrapport	12
1.2.1 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	12
1.2.1.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	13
1.2.1.2 Geologie	14
1.2.1.2.1 Tertiair	14
1.2.1.2.2 Quartair	15
1.2.1.3 Bodem	16
1.2.1.3.1 Bodemtypes	16
1.2.1.3.2 Bodemerosie	17
1.2.1.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	18
1.2.1.5 Hydrografie	20
1.2.2 Gekende archeologische waarden	21
1.2.2.1 Historisch en cartografisch onderzoek	21
1.2.2.1.1 Historische achtergrond	21
1.2.2.1.2 Historische kaarten	22
1.2.2.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	25
1.2.2.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden	28
1.2.2.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader	31
1.3 Conclusie	31
1.3.1 Samenvatting t.a.v. gespecialiseerd publiek	32
1.3.2 Samenvatting t.a.v. niet-gespecialiseerd publiek	32

Deel 3:	Bibliografie.....	33
Deel 4:	Bijlagen.....	34

FIGURENLIJST (2016L258)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt)	8
Figuur 4: Visualisatie van de geplande werken (zie ook bijlage 1).	9
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).....	13
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	14
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	15
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).....	16
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2016) (bron: Geopunt).....	17
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).....	18
Figuur 11: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).....	19
Figuur 12: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).....	20
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Popp-kaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart, 1917 (Bron: Memorymap: 20-29NW-3-OS1916).....	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	26
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	26
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	27
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de othofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	27
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).....	28
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 t.a.v. zijn cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)	31

TABELLENLIJST (2016L258)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	5
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	12
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	25
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	28

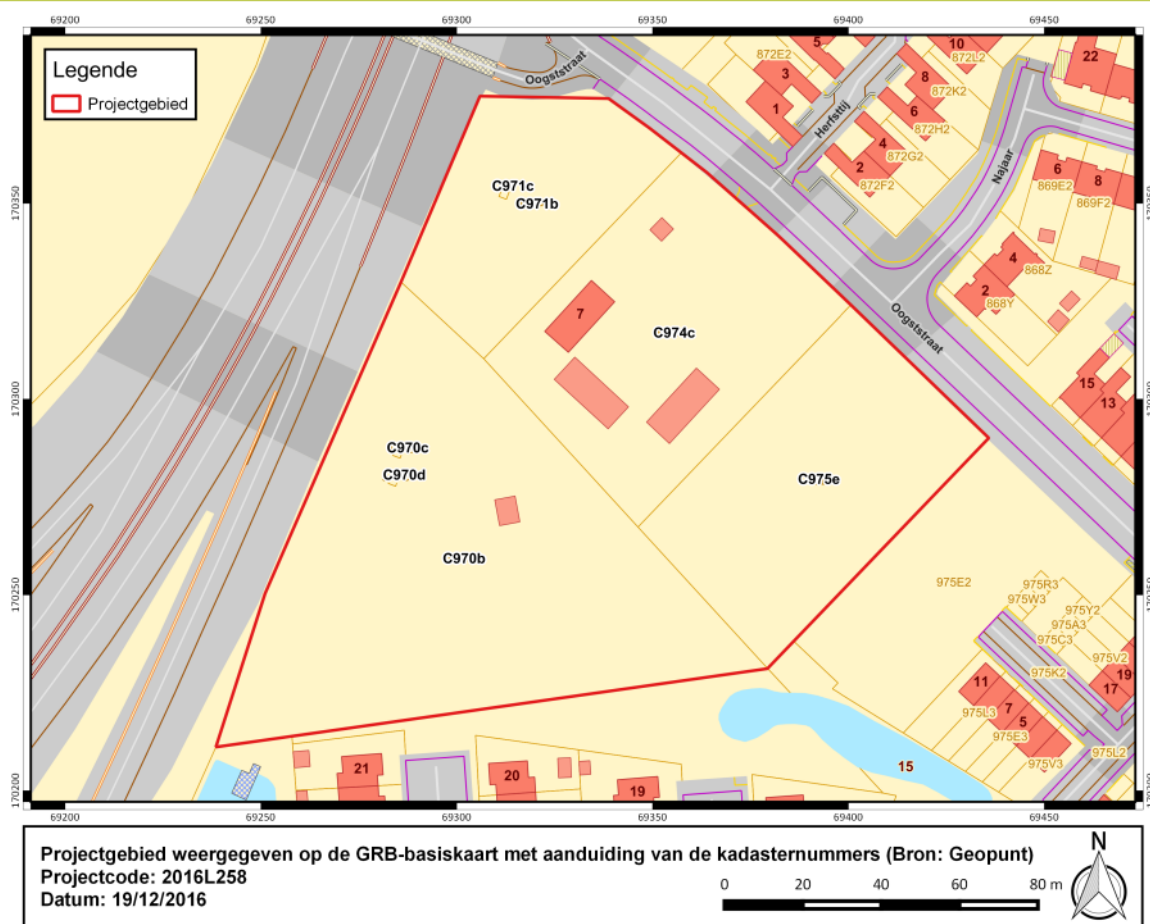
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

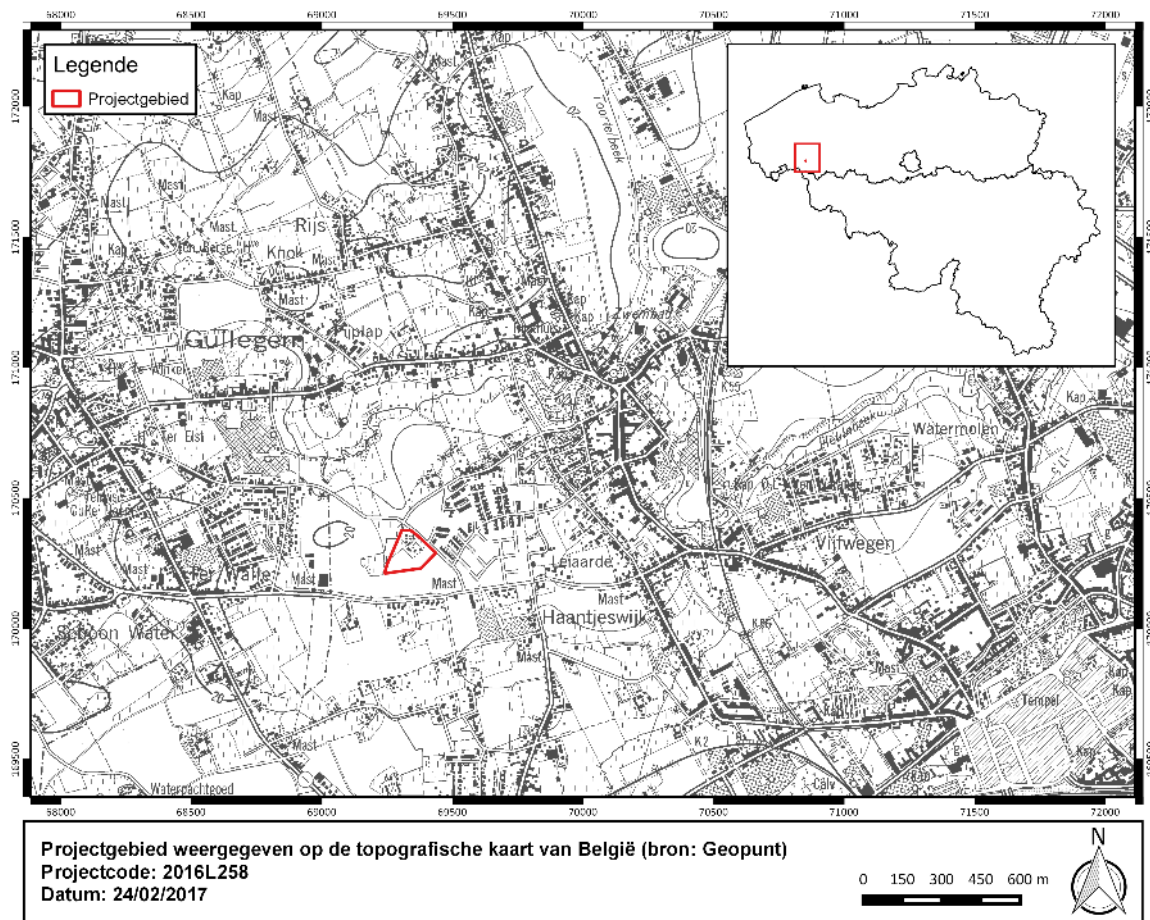
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) Projectcode	2016L258	
b) Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan	/	
c) De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Janiek De Gryse OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Kortrijk
	Deelgemeente	Heule
	Postcode	8501
	Adres	Oogststraat
	Toponiem	Oogststraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 69191 Y _{min} = 170197 X _{max} = 69473 Y _{max} = 170393
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Kortrijk, Afdeling sectie C, nummers 971c, 971b, 970c, 970d, 970b, 975 ^e , 974c Figuur 1	
f) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
g) De begin- en einddatum van de uitvoering van het onderzoek	December – April 2017	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

1.1.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woonuitbreidingsgebied. Het terrein bevindt zich noch in een vastgestelde archeologische zone, noch in een archeologische site, noch in een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande verkavelingsvergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 1.7 ha; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.1.3 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een verkaveling. Het projectgebied wordt in deze studie Heule Oogststraat genoemd.

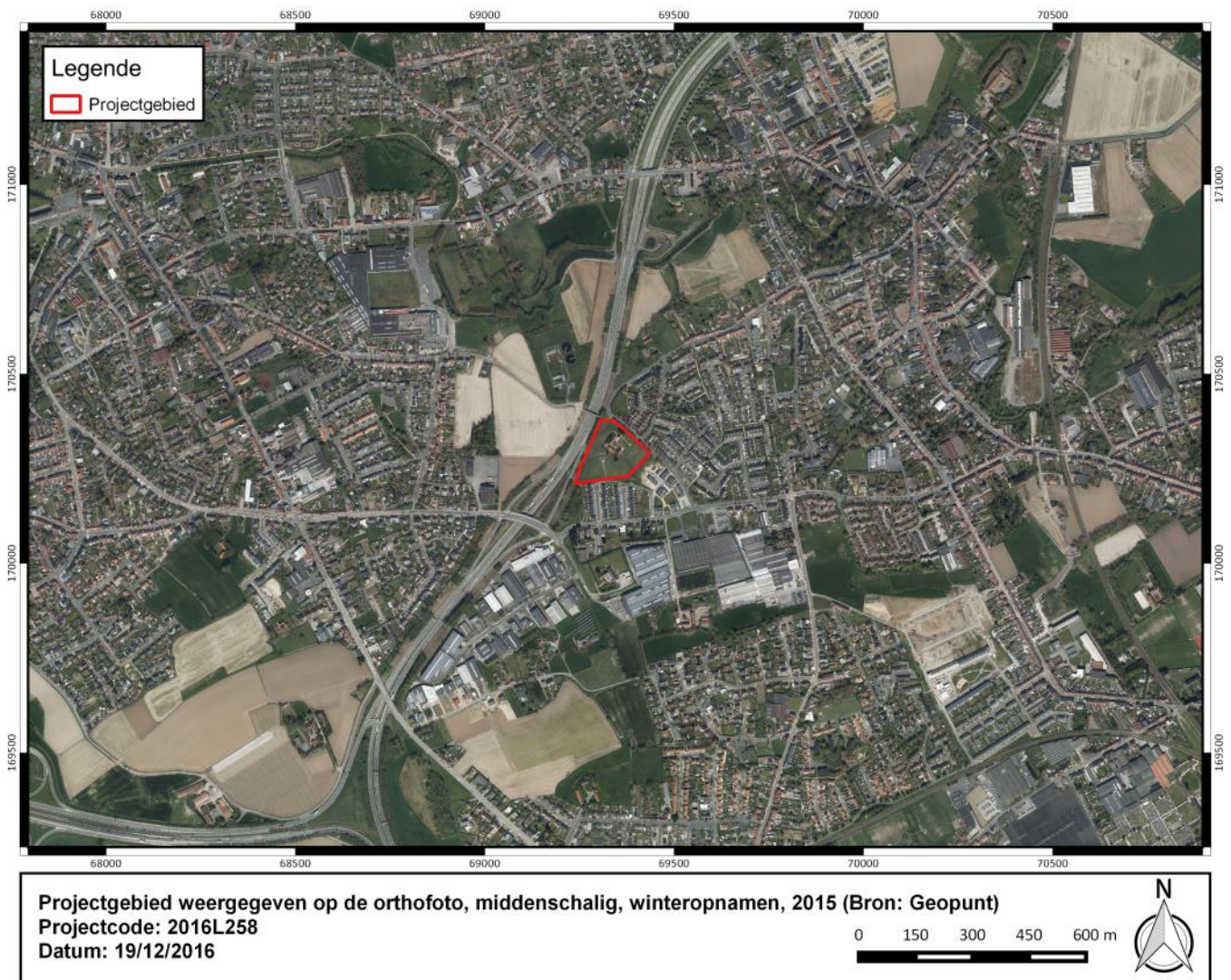
Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van projectgebied Heule Oogststraat. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Er werd binnen de grenzen van het plangebied nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

1.1.4 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Heule, deelgemeente van Kortrijk, in de provincie West-Vlaanderen. Heule wordt in het noorden begrensd door Lendelede, in het oosten door Kuurne, in het zuiden door Kortrijk en Bissegem en in het westen door Gullegem en Sint-Eloois-Winkel. De gemeente wordt doorsneden door de Heulebeek. Het onderzoeksterrein wordt omgeven door de Oogststraat, de Waterjufferstraat, de Oude Ieperseweg en de Ringlaan (R8). De dorpskern van Heule situeert zich ca. 1 km ten noordoosten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt)

1.1.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

Verkaveling met verschillende loten en wegenis.

Oppervlakte: 19 189m², zie bijlage 1.

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwe verkaveling wooneenheden aan de Oogststraat te Heule (Kortrijk), gelegen in de provincie West-Vlaanderen. (cf. fig.5).

Het projectgebied is ca. 1,9ha groot (=19 189m²). De oppervlakte van de aanwezige bebouwing bedraagt ca. 2000m². Gezien inventarisatie daar onmogelijk is, wordt het onderzoekbare gebied gereduceerd tot ca. 17 000m². Het bodemarchief is omwille van de geplande activiteiten dan ook over de gehele oppervlakte van 17000m² bedreigd.

De planlocatie bestaat momenteel grotendeels uit grasland met uitzondering van de hoeve 'Hoorntjeshof', een paardenpiste met box en een groepje grote bomen.

Figuur 4: Visualisatie van de geplande werken (zie ook bijlage 1).

1.1.6 Archeologisch potentieel

1.1.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.1.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.1.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.1.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.1.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.2 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

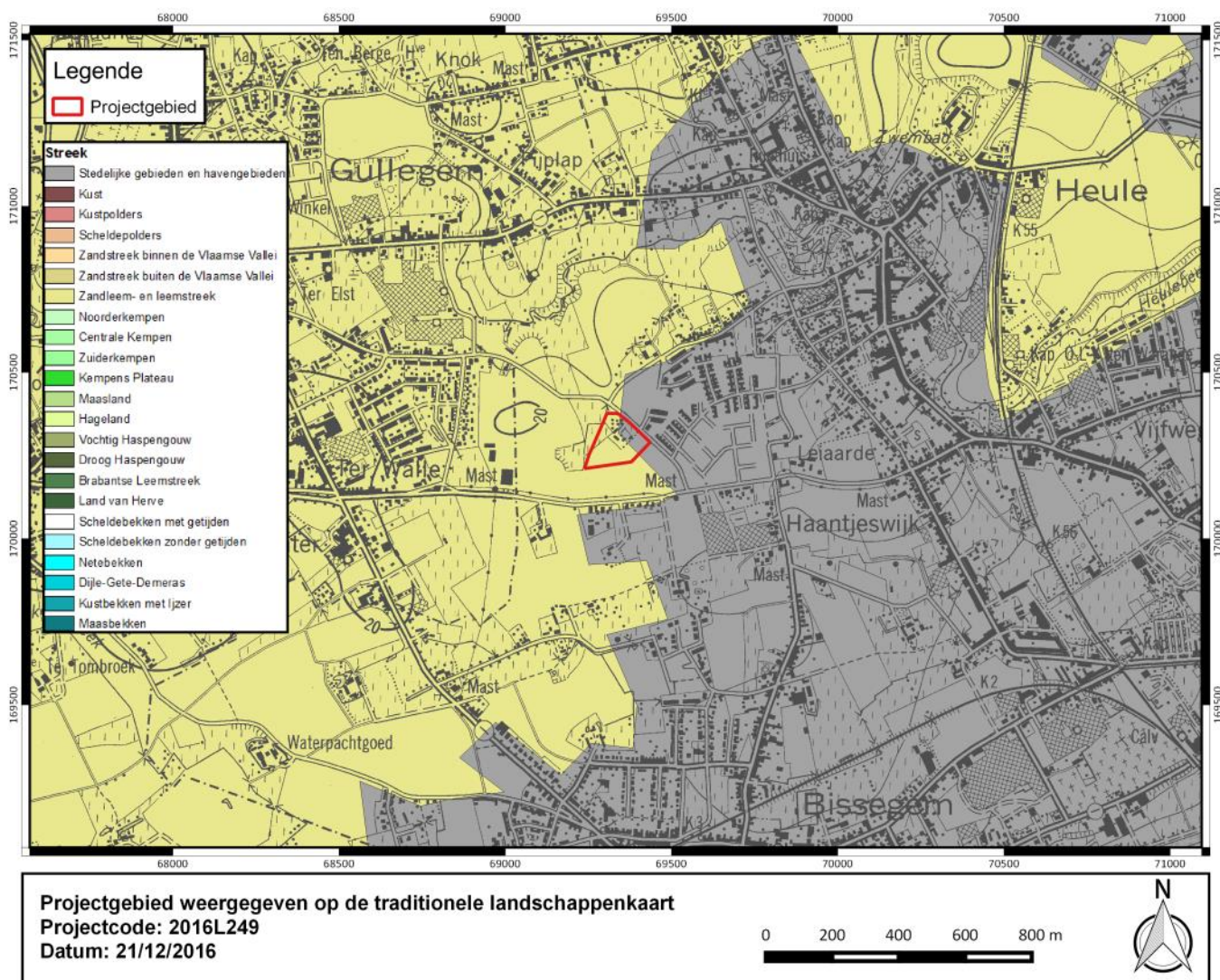
1.2.1 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Zandleem- en leemstreek, stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Moen (Fm. Kortrijk)
Quartair	Type 3
Bodentypes	Scc, Pdb, OB, OT
Potentiële bodemerosie	Verwaarloosbaar tot zeer laag
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 19 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (Heulebeek) Waterlopen: Heulebeek, Stampkotbeek, Disgracht, Leie

1.2.1.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het westelijke deel van het projectgebied is gelegen in de zandleem- en leemstreek terwijl het oostelijke deel gelegen is in stedelijke gebieden en havengebieden.

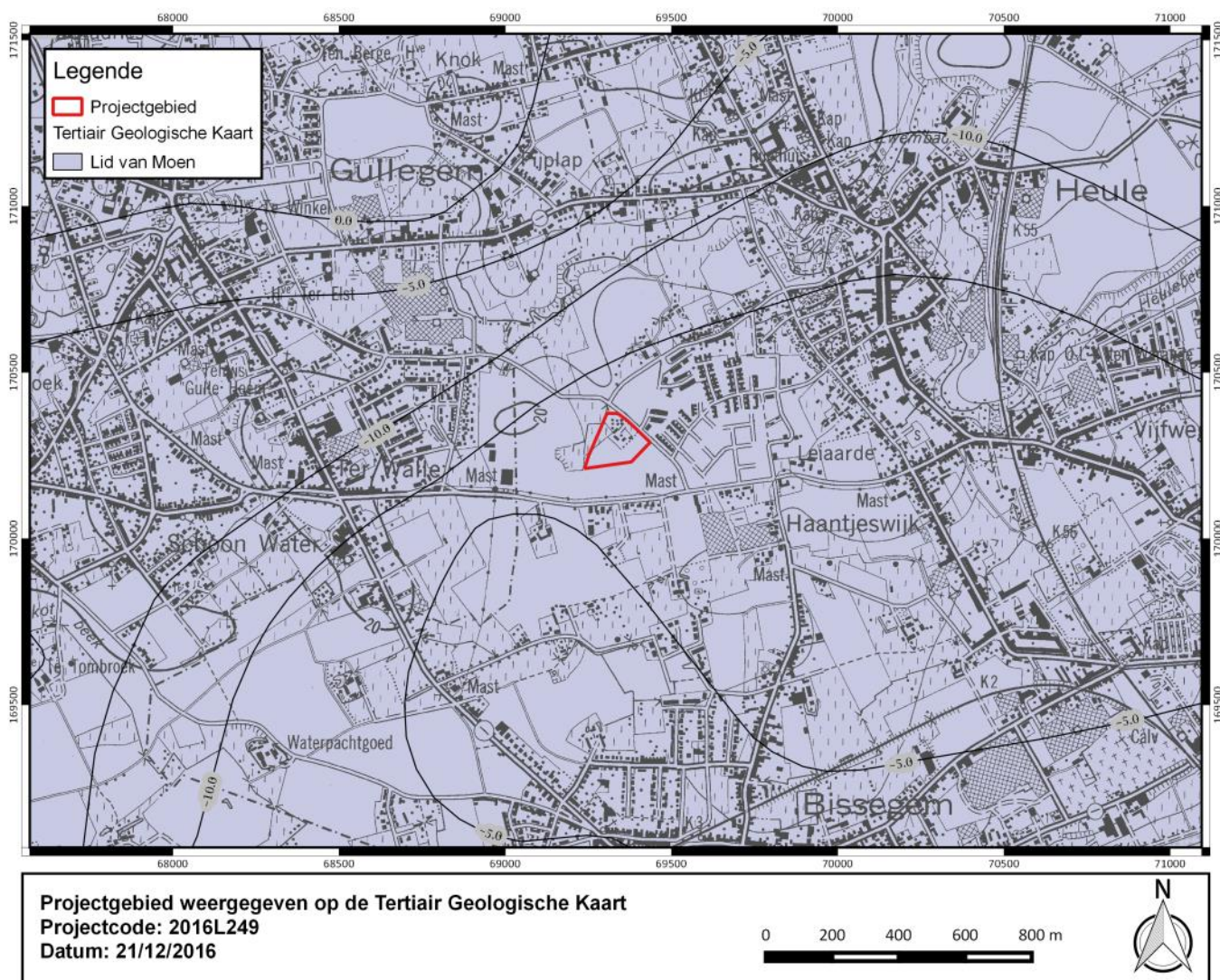
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

1.2.1.2 Geologie

1.2.1.2.1 Tertiair

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Moen. Dit lid is deel van de Formatie van Kortrijk. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

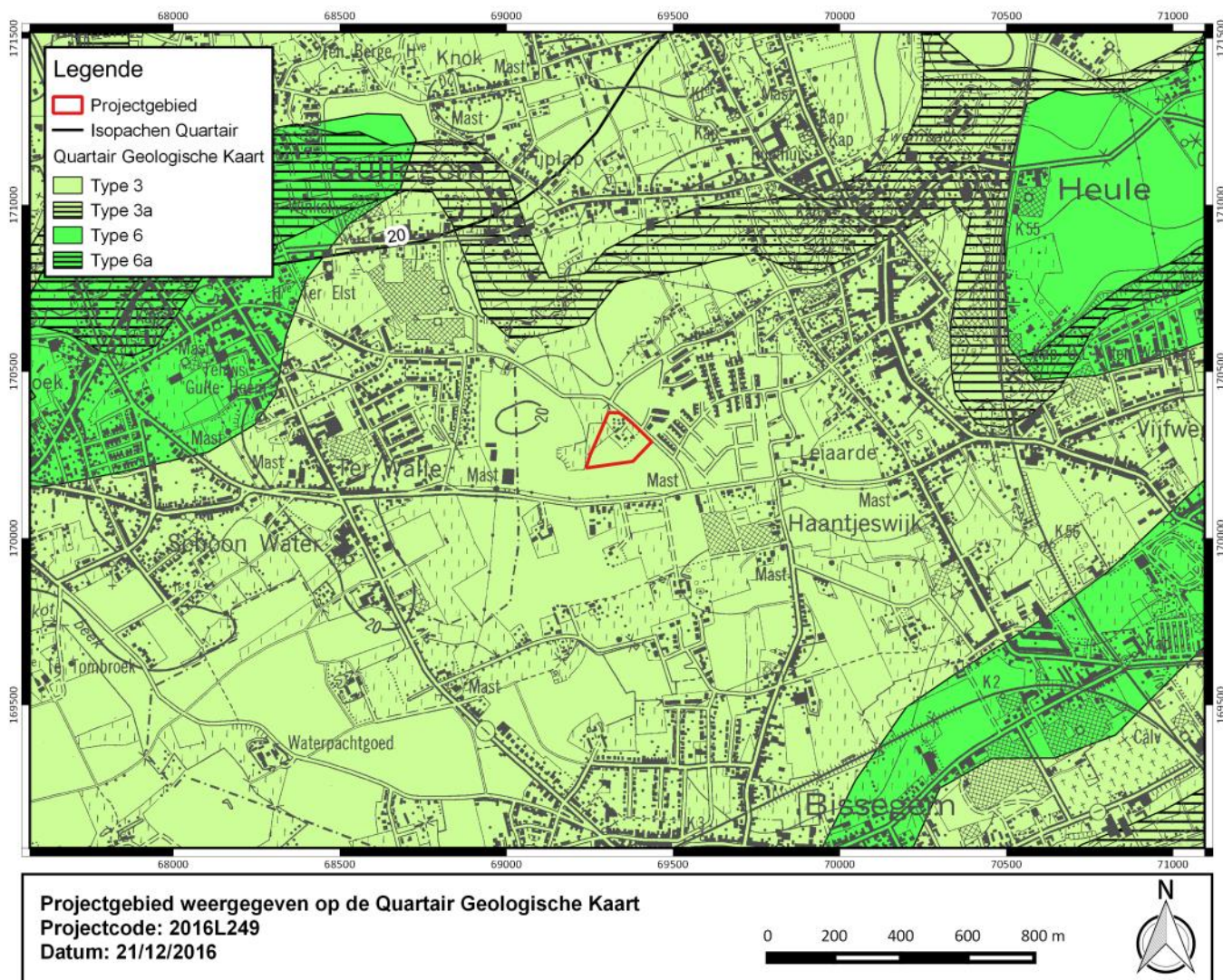
Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.2.1.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type is opgebouwd uit een fluviatile afzetting van het Weichseliaan als basis waarop een eolische afzetting (zand tot silt) van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holocene zich heeft afgezet. Binnen deze afzetting kunnen eventueel hellingsafzettingen voorkomen van het Quartair.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.2.1.3 Bodem

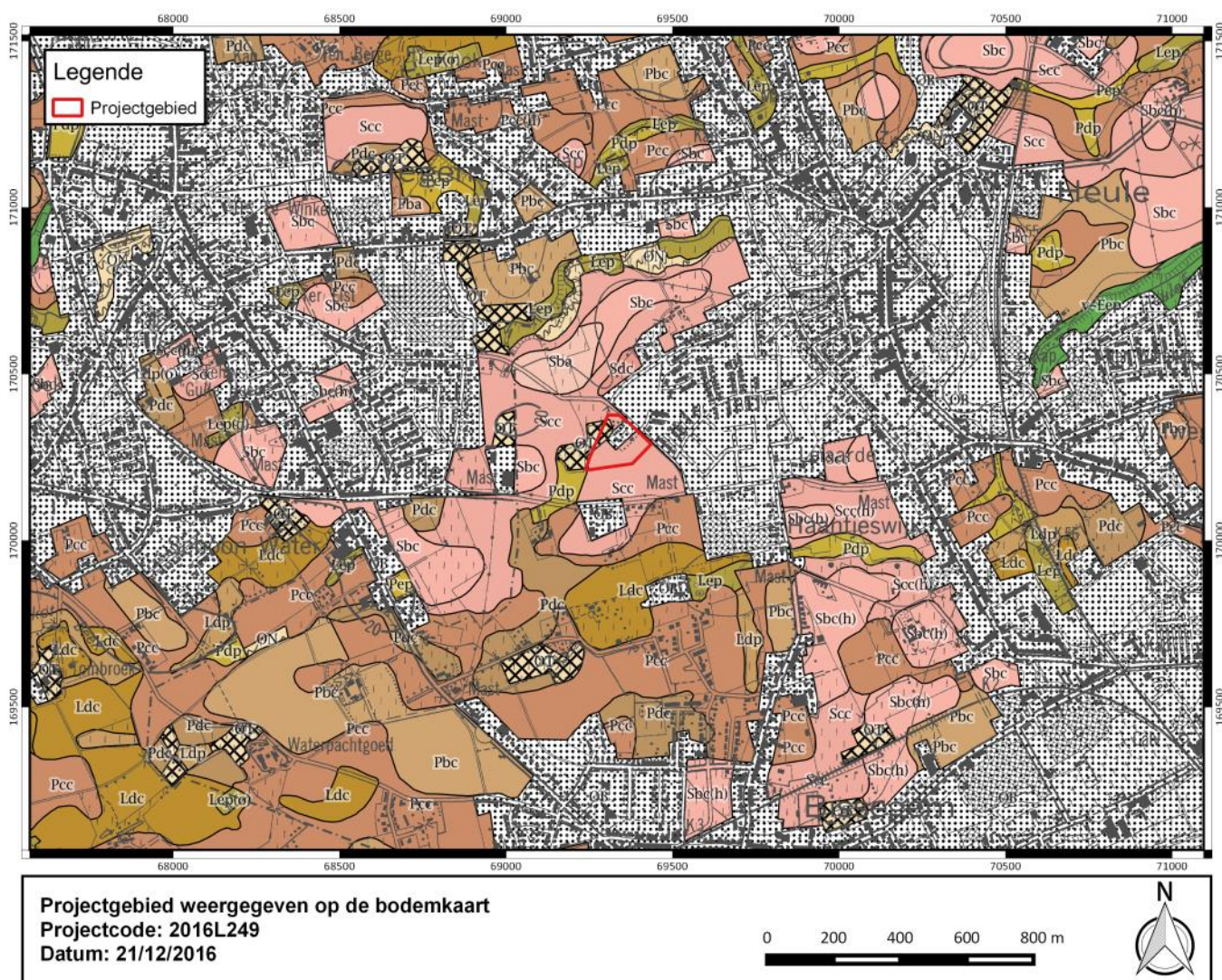
1.2.1.3.1 Bodemtypes

Het bodemtype **Scc** is een matig droge lemige zandbodem met sterk gevlechte, verbrokkelde textuur B horizont. Roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm.

Het bodemtype **Pdb** is een matig natte licht zandleembodem zonder profiel. Het is meestal een colluviale grond. De Ap is 30 cm dik, homogeen, zeer donker grijsbruin en goed humeus. Een overgangshorizont komt dikwijls voor en is zwak humeus. De moederbodem manifesteert zich als een Cg horizont. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype en beslaat bebouwde grond. Door de bebouwing of verharding kan de natuurlijke bodem sterk verstoord zijn en kan het niet meer mogelijk zijn om de natuurlijke opbouw te achterhalen.

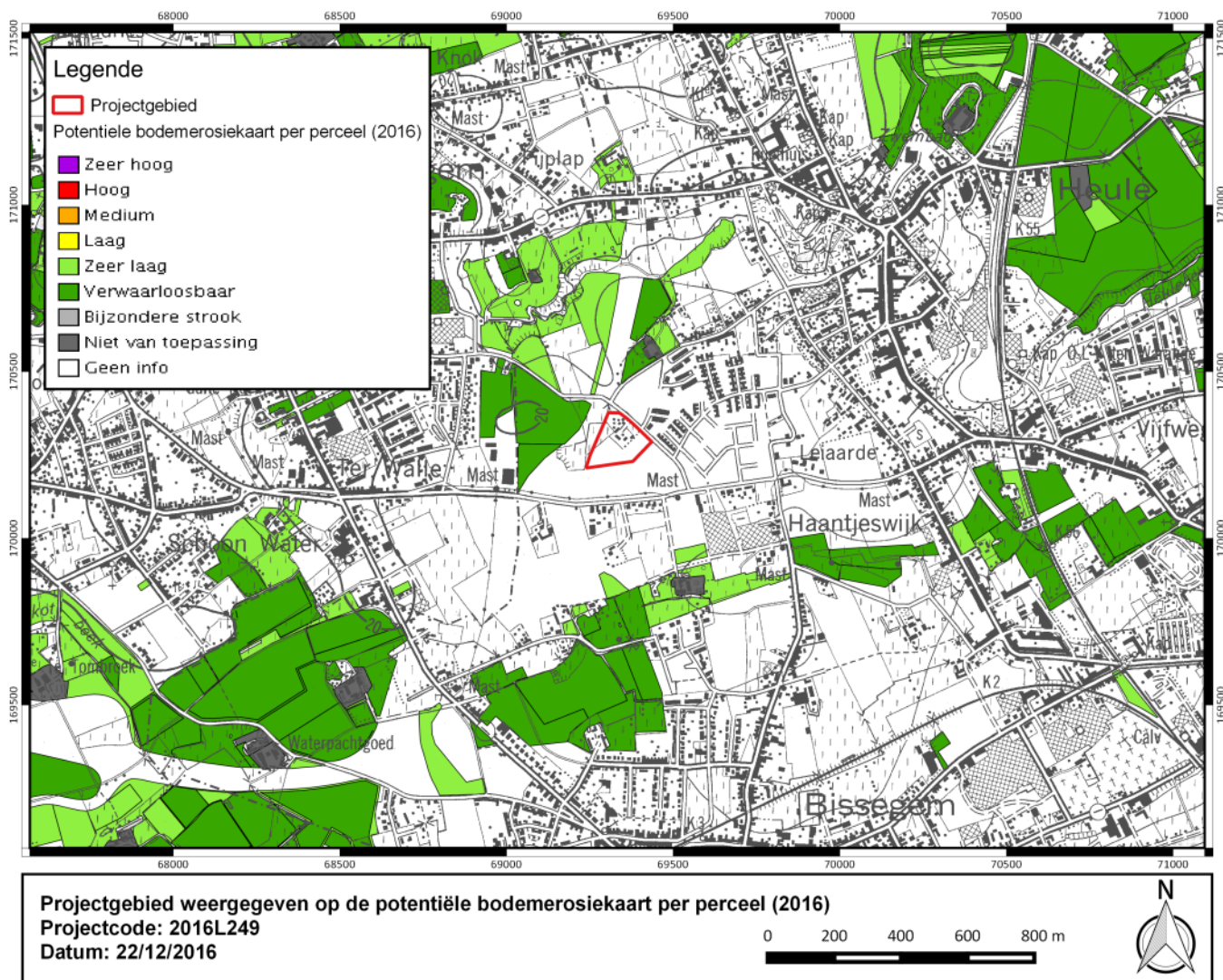
Het bodemtype **OT** is tevens een kunstmatig bodemtype en duidt gronden aan met een sterke vergraving.

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).

1.2.1.3.2 Bodemerosie

De potentiële bodemerosie is niet gekend binnen het projectgebied. In de percelen rondom het projectgebied is de potentiële bodemerosie verwaarloosbaar tot zeer laag. Het is dan ook sterk aannemelijk dat het projectgebied een verwaarloosbare tot zeer lage potentiële bodemerosie zal hebben.

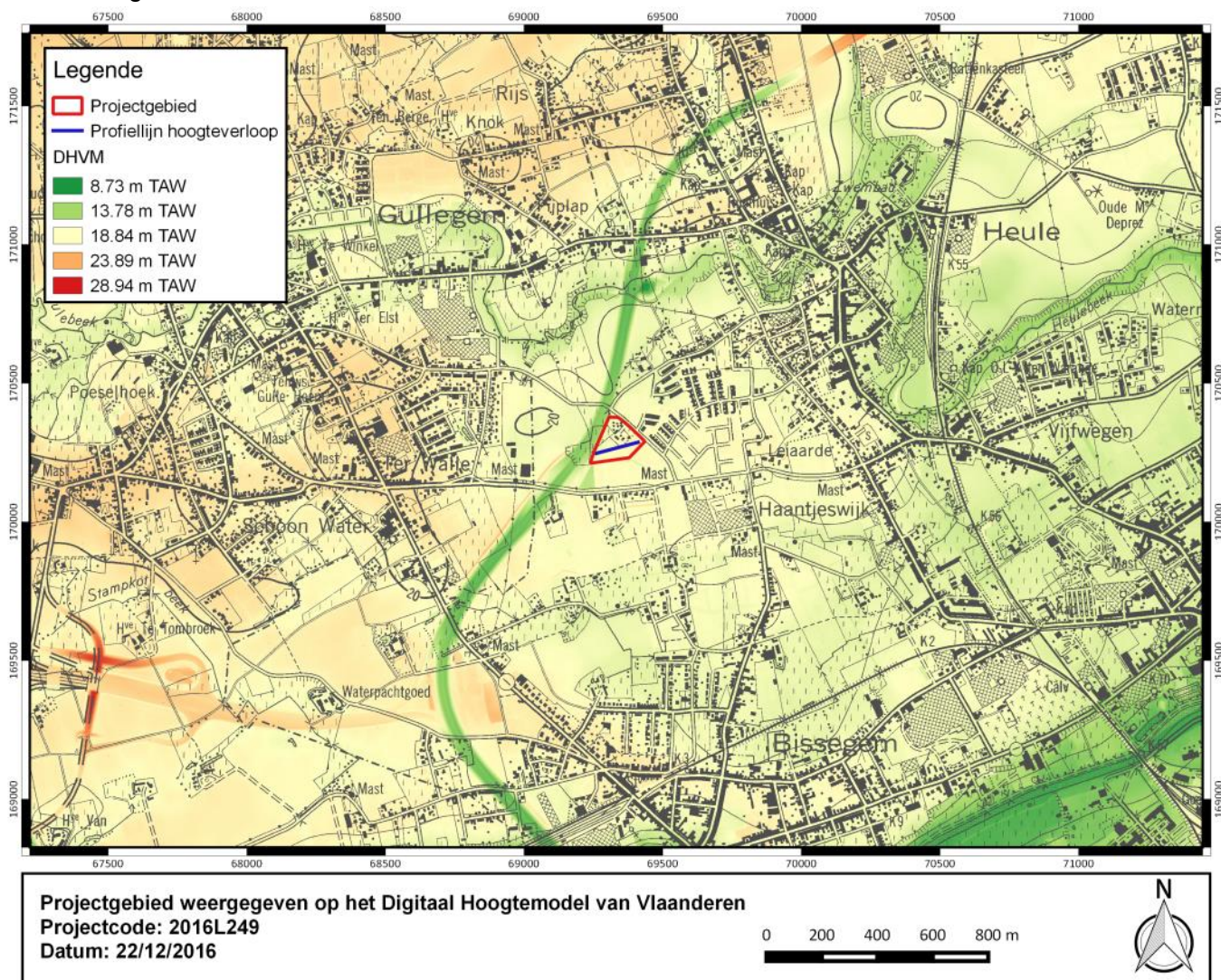

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2016) (bron: Geopunt).

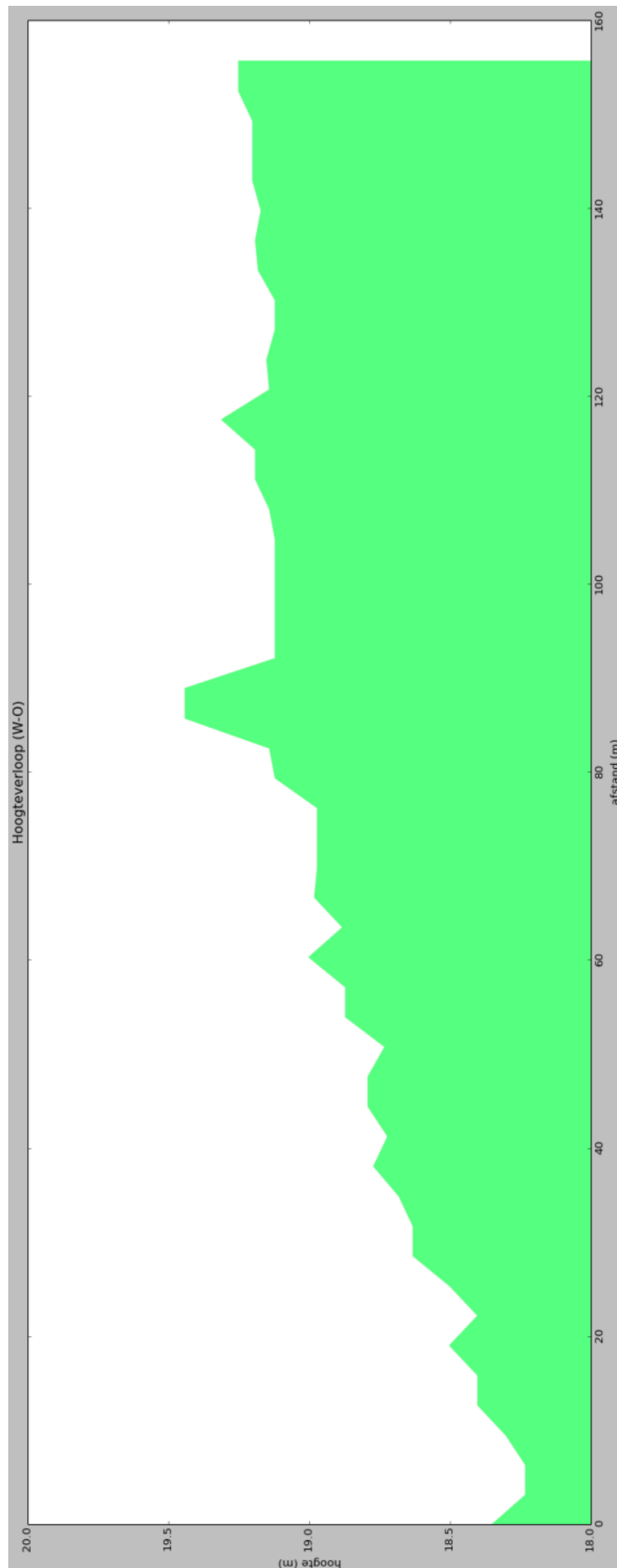
1.2.1.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is gelegen op een hoogte van ca. 19 m TAW en kent een zeer flauwe helling richting het westen en daalt tot ca. 18,5 m TAW. Aan de westzijde is een lager gelegen band aanwezig. Dit is de R8 waarbij grondwerken uitgevoerd zijn en de weg is lager gelegen dan het omringende terrein.

Het projectgebied ligt tevens in een relatief vlak reliëf waarbij het terrein in het noorden en westen ca. 5 m hoger liggen en naar het oosten en zuiden toe het terrein ca. 5 m lager ligt. De vallei van de Leie ligt ca. 10 m lager.

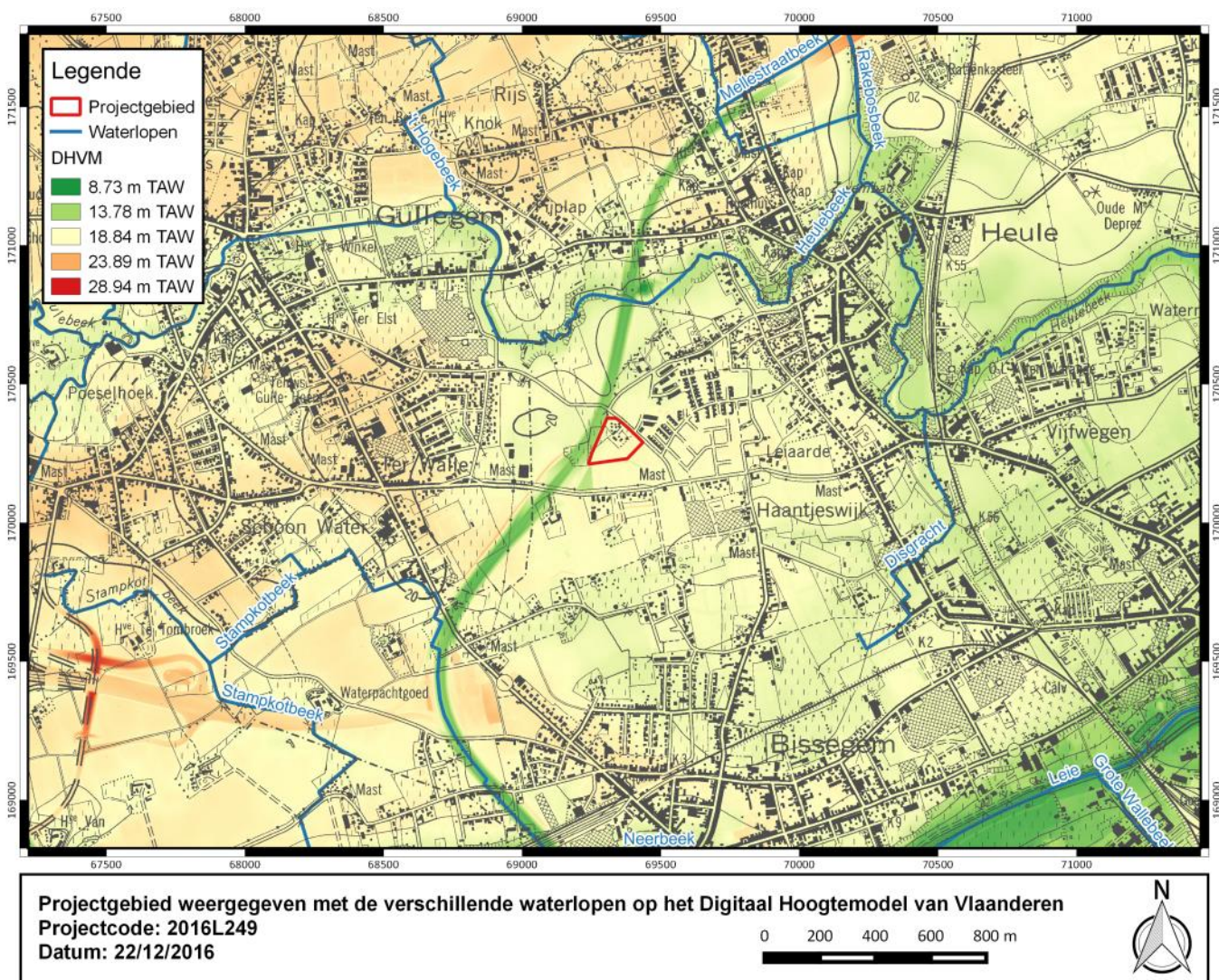
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 11: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.2.1.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het Leiebekken (deelbekken Heulebeek). De Heulebeek stroomt ten noorden van het projectgebied doorheen Gullegem. Aan de oostzijde stroomt de Disgracht en aan de westzijde de Stampkotbeek. Ten zuidoosten is de vallei van de Leie en de Leie aanwezig.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.2.2 Gekende archeologische waarden

1.2.2.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.2.2.1.1 Historische achtergrond

Reeds in de Romeinse periode wordt het grondgebied van Heule doorkruist door enkele wegen, waarvan de Ieperseweg, de weg van Kortrijk naar Izegem en de weg naar Roeselare de voornaamste zijn. Tevens wijzen archeologische vondsten van een Romeins brandrestengraf tussen de Heulebeek en de Boezestraat op menselijke aanwezigheid gedurende de Romeinse periode. In de Frankische periode bestaat Heule grotendeels uit bossen.

De oudste vermelding van Heule dateert uit 1111. De dorpsheerlijkheid Heule werd gehouden onder het kasteel van Kortrijk, één van de 14 leenhoven van de Graaf van Vlaanderen. Vanaf de 14de eeuw maakt Heule deel uit van de Roede van menen, dat ressorteerde onder de Kasselrij Kortrijk. De bewoning concentreert zich rondom de dorpskern. Cartografische indicators wijzen op verspreide laat - middeleeuwse hoevebouw in de wijdere omgeving. Deze hoeves hebben thans een overwegend 19de - en 20ste- eeuws uitzicht.

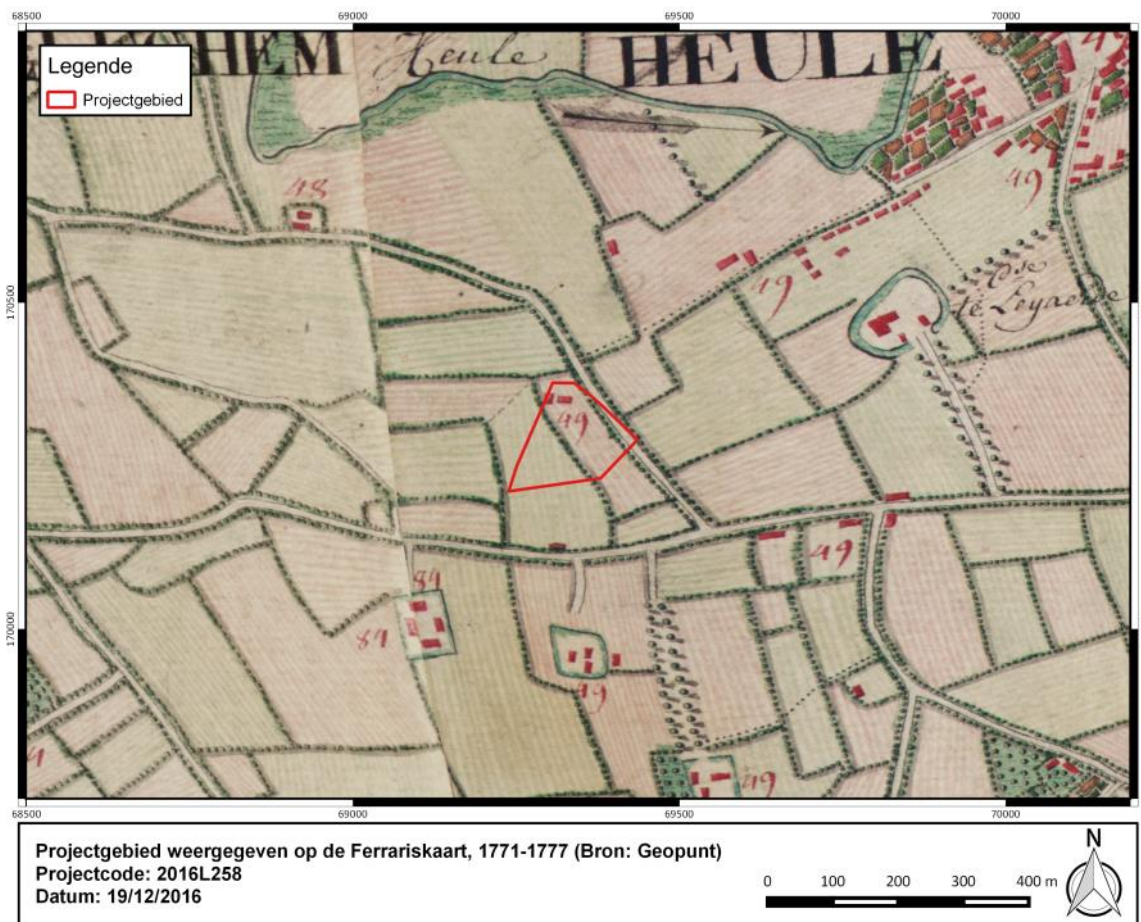
Het dorp en de kerk werden zwaar beschadigd tijdens de Beeldenstorm (1566-1579). Het Kasteel van Heule, gelegen ten noordoosten van het huidige 'Hof van Heule', werd vermoedelijk verwoest in 1578. Het dorp kent een relatief herstel in de eerste helft van de 17de eeuw, waarna het oorlogsgeweld vanaf de tweede helft van de 17de eeuw weer sterk toeneemt. In 1695 breekt tevens een pestepidemie uit. Als gevolg wordt het dorp in een economische crisis gedompeld die aansleept tot diep in de 18de eeuw en die de landbouwproductie en de werkgelegenheid volkomen ontredert. Na de Vrede van Aken (1748) komen de Zuidelijke Nederlanden onder Oostenrijks bewind, wat een periode van relatieve welvaart inleidt.

In de 18de eeuw wordt in bijna elk gezin van Heule aan huisnijverheid gedaan. In de periode 1815-1830 kampt Heule echter met een sterke textielcrisis door het verlies van de Franse markt en de stijgende Engelse en Duitse concurrentie. Vanaf 1850 slaagt de Leiestreek erin zich te ontwikkelen tot een internationaal centrum voor de productie van vlas. Tussen 1835 en 1934 werden op het grondgebied van Heule 17 gemechaniseerde vlaswingelarijen opgericht. De industrialisatie van Heule zet zich voort in de 20ste eeuw. Tot omstreeks 1930-1940 is de vlasnijverheid toonaangevend. Rond 1950 raakt deze industrietaak in moeilijkheden door de toenemende concurrentie, waarna vele vlasfabrieken worden omgeschakeld tot weverijen. Naast de textielnijverheid nemen meubel- en houtbedrijven, scheikundige fabrieken en metaalbedrijven een steeds belangrijkere plaats in.

Vanaf eind juni 1917 leidt Manfred von Richthofen het beruchte Flying Circus op, het Jachtgeschwader I, dat verspreid lag over de vliegvelden Marke, Bissegem en Heule-Watermolen. Het dorp wordt bij de bevrijding langdurig onder vuur genomen, waardoor veel woningen verwoest worden. Heule is tevens betrokken in de Tweede Wereldoorlog. Bij de doorbraak in mei 1940 wordt het dorp beschoten in het kader van de Leieslag. Bij geallieerde luchtaanvallen op Kortrijk in 1944 wordt de kerk grotendeels verwoest.¹

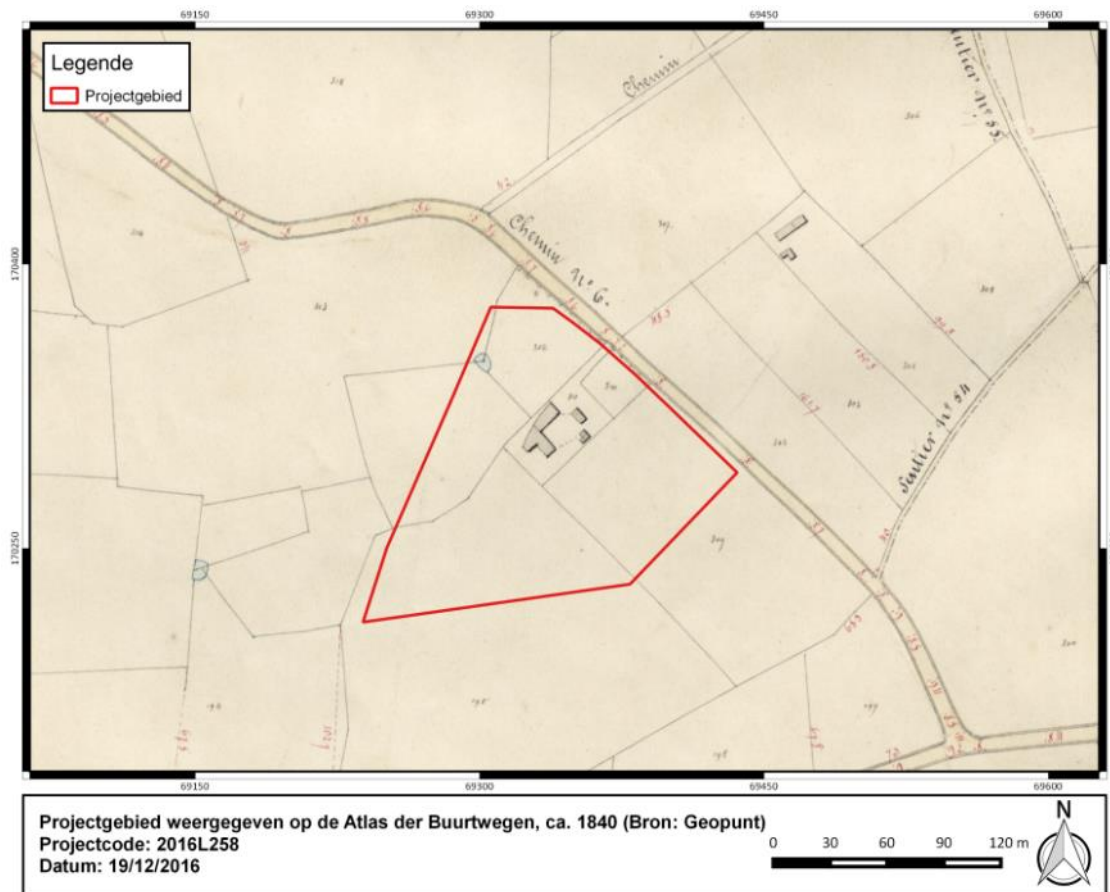
¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Heule, Inventaris Onroerend Erfgoed

1.2.2.1.2 Historische kaarten

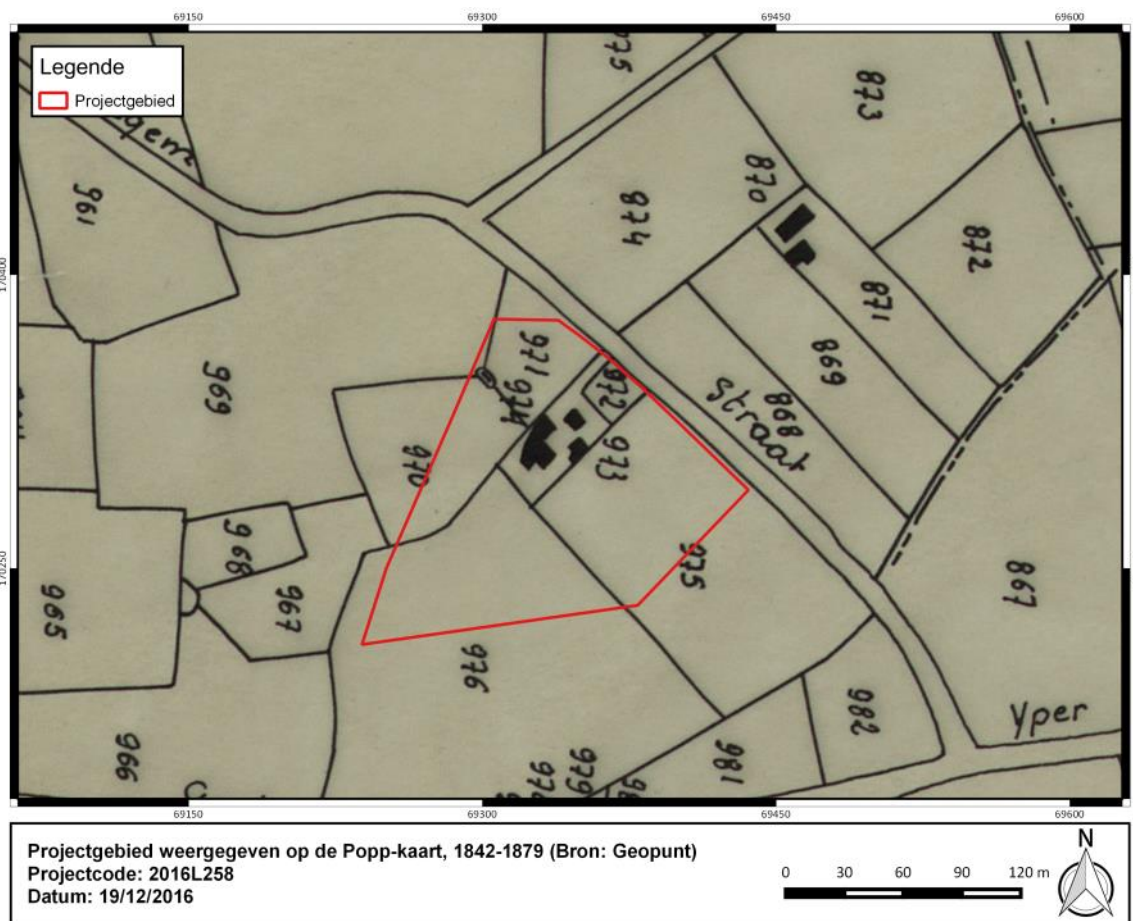

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

Op de Ferrariskaart staat een tweestel van woningen weergegeven in het noordelijk deel van het onderzoeksterrein. De oostzijde van het onderzoeksterrein grenst aan een weg waarvan het verloop reeds veel gelijkenissen vertoont met de huidige Oogststraat. Ook het tracé van de Oude Ieperseweg is reeds duidelijk waarneembaar. De omgeving van de planlocatie is ruraal van aard en kenmerkt zich door verspreide hoevebouw. De Heulebeek stroomt 400 meter ten noorden.

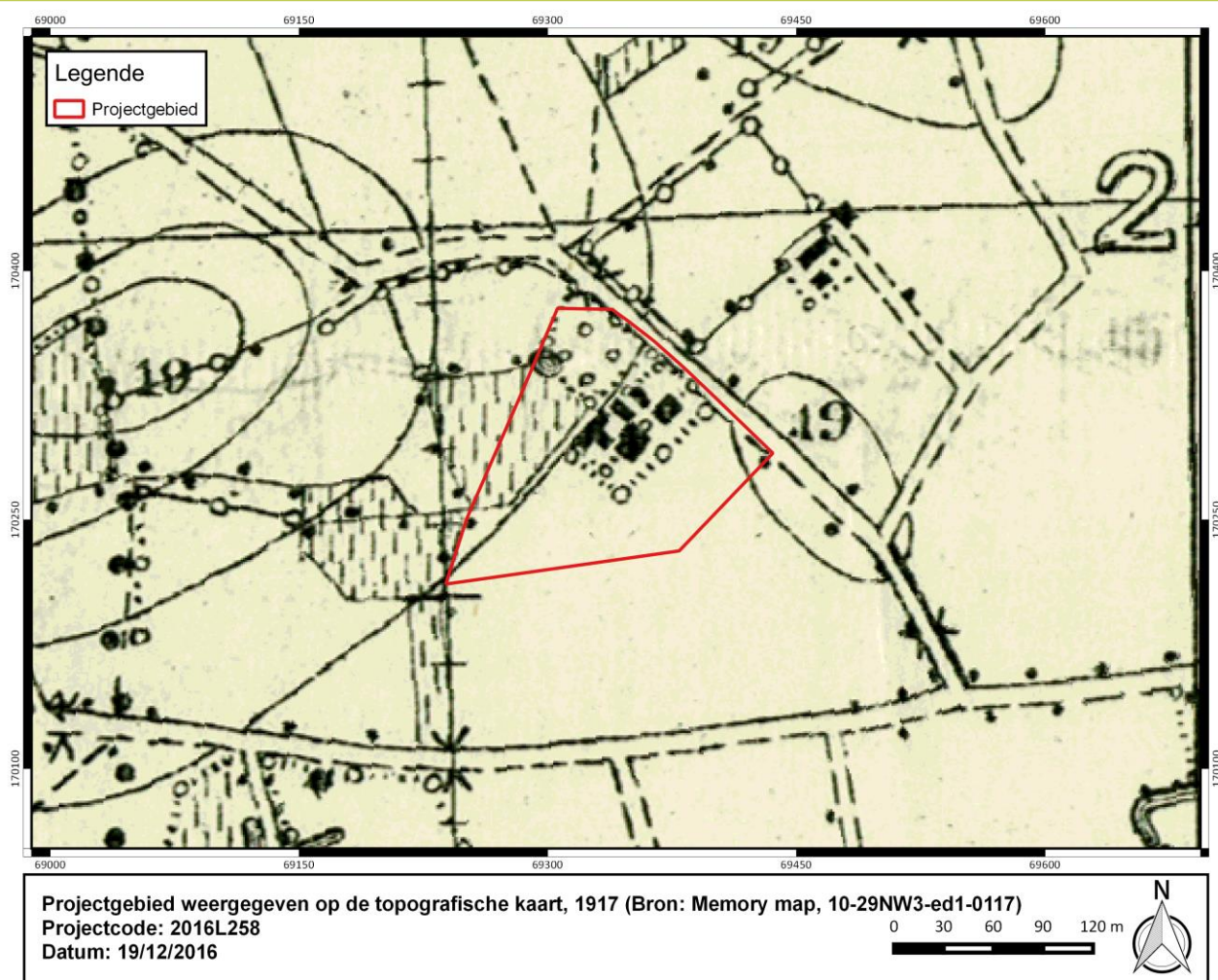
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Popp-kaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)

Op de Atlas der Buurtwegen is bebouwing weergegeven centraal binnen het projectgebied. Het lijkt aannemelijk dat deze bebouwing een verderzetting is van de gebouwen die op de Ferrariskaart stonden aangeduid. De bebouwing bestaat uit een L-vormig hoofdgebouw met twee kleinere bijgebouwen. De oostzijde van het onderzoeksterrein grenst aan een weg die reeds veel gelijkenissen vertoont met het verloop van het huidige Oogststraat. Ook het tracé van de Oude Ieperseweg is duidelijk merkbaar.

De Popp-kaart vertoont veel gelijkenissen met de Atlas der Buurtwegen. De bebouwing die reeds op de Ferrariskaart en de Atlas der Buurtwegen stond aangeduid, is ook op de Poppkaart waarneembaar. Het gaat om *Hoeve Hoorntjeshof*. De oostzijde van de locatie grenst aan een weg waarvan het verloop gelijkenissen vertoont met de Oogststraat. Op de Poppkaart wordt de weg aangeduid met de benaming 'Gullegemstraat'. De weg ten zuiden van het onderzoeksterrein volgt grotendeels het tracé van de huidige Oude Ieperseweg. Deze weg wordt op de Poppkaart aangeduid met de benaming 'Groote Yper Straat'.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart, 1917 (Bron: Memorymap: 20-29NW-3-OS1916)

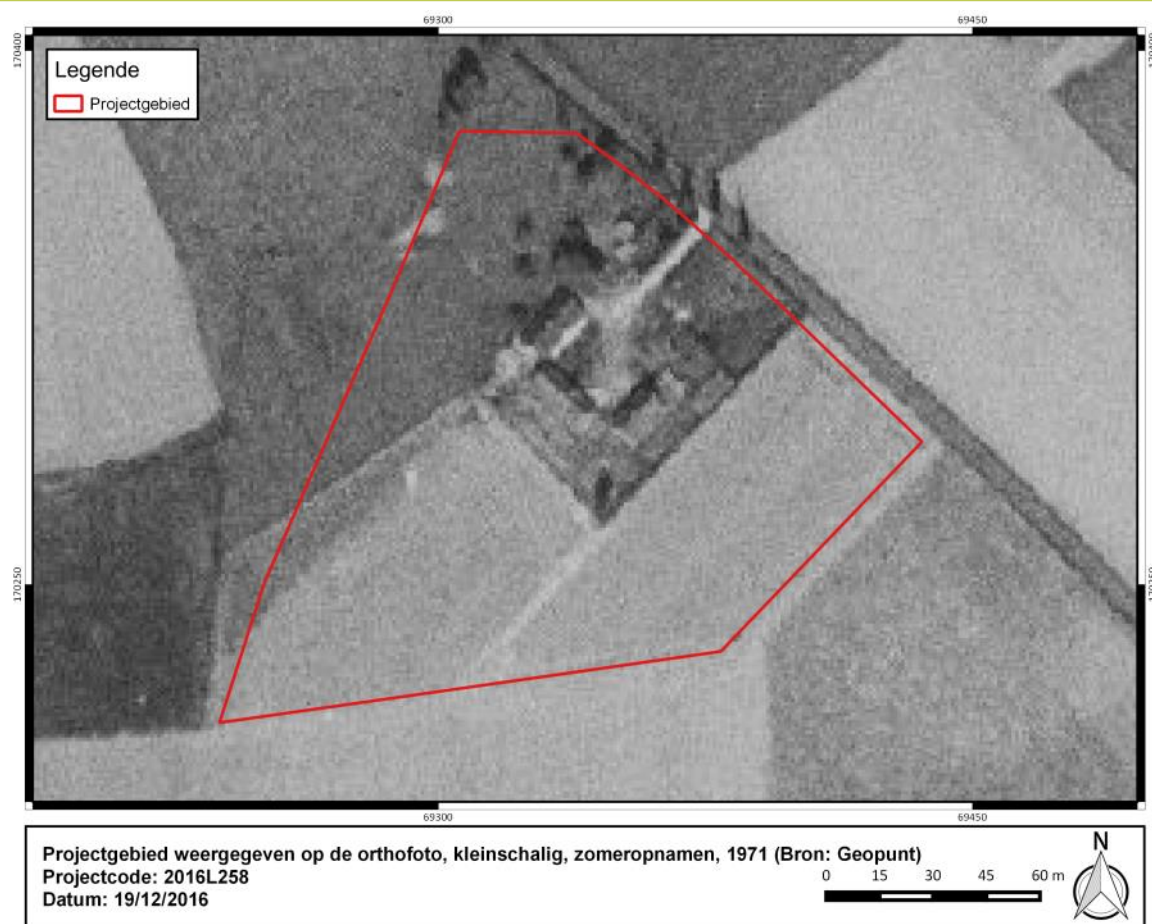
Er is bebouwing waarneembaar centraal binnen het onderzoeksterrein op de topografische kaart van 1917. De aard van de bebouwing is zichtbaar geëvolueerd en neemt nu de vorm aan van een samenstel van een vijf gebouwen. De huidige gebouwen dateren voornamelijk uit 1908 (cf. datumsteen woonhuis). Ten noorden van de bebouwing situeert zich een boomgaard. Het stratenpatroon vertoont veel gelijkenissen met het huidige wegtracé. Het tracé van de huidige Oude Ieperstraat en de Oogststraat is duidelijk merkbaar.

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Kaart van Ferraris	1771-1777	Bebouwing
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Bebouwing
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Bebouwing
Topografische kaart	1917	Bebouwing

1.2.2.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

Er is weinig evolutie tussen de orthofoto van 1971 en de orthofoto van 2015. Centraal situeert zich het Hoorntjeshof, een hoeve met lage, losstaande bestanddelen, U-vormig gegroepeerd rondom erf. Baksteenbouw onder zadeldaken. Ten noorden woonhuis, ten zuiden schuur met geïncorporeerde aardappelpolder en wagenhuis, ten westen stalvleugel. Een oprit voert naar het woonerf. Vanaf de orthofoto van 1979-1990 is ten zuiden van de locatie een ovaalvormige tracé waarneembaar.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

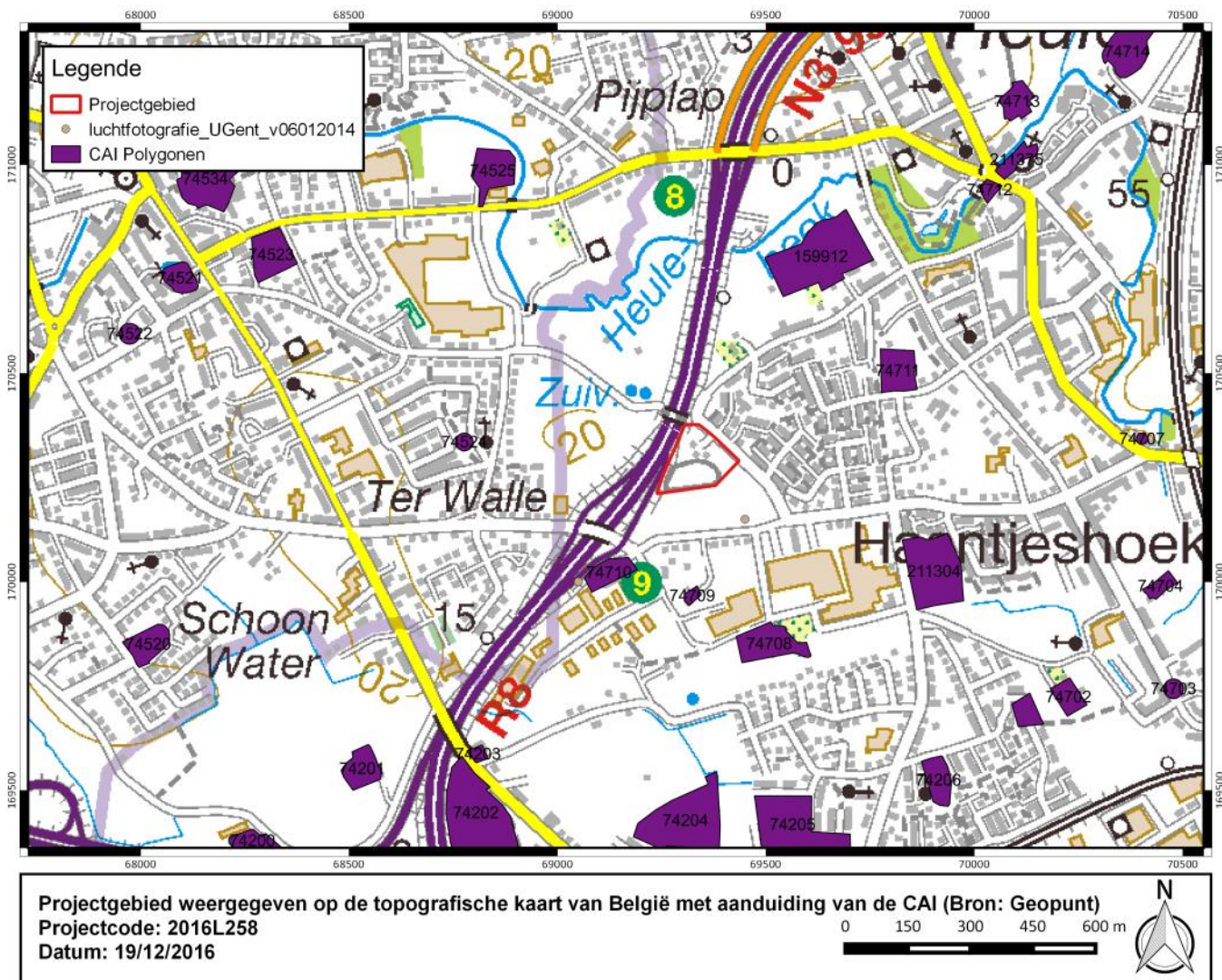
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

1.2.2.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)

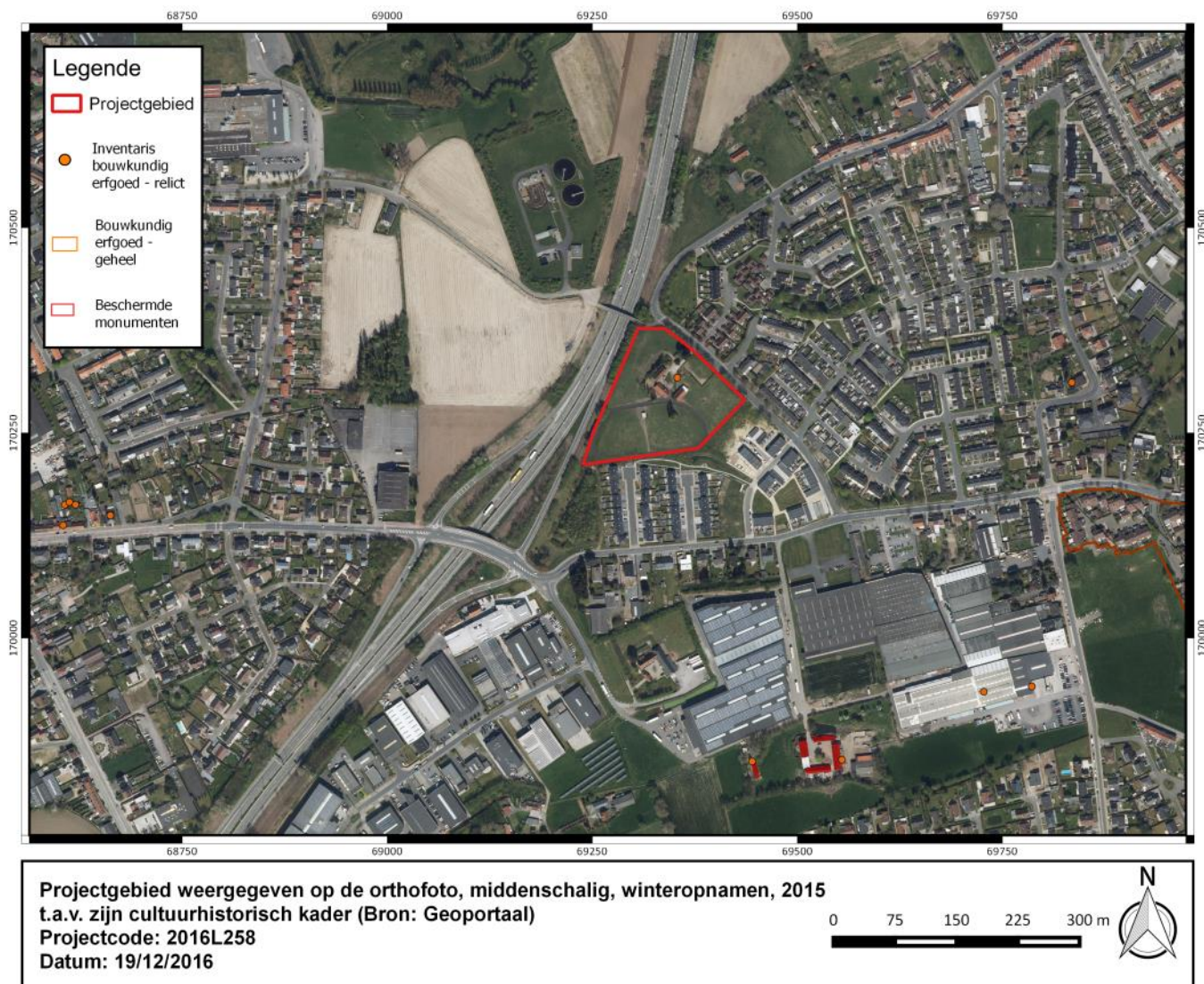
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
74534	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, omgrachting deels bewaard
74523	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, omgrachting noch gebouwen zijn bewaard
74521	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: motte – dieper in gelegen voormalige pastorie, gelegen op een mote en oorspronkelijk deel uitmakend van een dubbele omwalling. Heden nog volledig enkel omwalde site en toegankelijk via bakstenen brug.
74522	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, omgrachting is niet meer bewaard

CAI nummer	Omschrijving
74525	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, omwalling is verdwenen
74520	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, vorm omgrachting is bewaard in percelering
74201	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, omgrachting niet meer zichtbaar
74200	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, gebouwen en gracht zijn bewaard
74524	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, omgrachting niet bewaard
74202	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, enkel een deel van de omgrachting is bewaard
74203	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, omgrachting niet meer bewaard
74710	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, gebouwen en omgrachting deels bewaard
74709	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, niet bewaard
74708	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht – de hoeve bestaat uit een L-vormige volume, vermoedelijk stal en schuur en een rechthoekig volume met centrale uitbouw (woonhuis). Ook de lange noordelijke dreef is weergegeven.
74204	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, omgrachting is niet meer bewaard
74205	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, noch de gracht, noch de gebouwen zijn bewaard
159912	Mechanische prospectie; NK: 15 meter Romeinse tijd: 3 brandrestengraven – 2 grachten die deel uitmaken van een Romeinse grachtensysteem. In de grachten zowel handgevormd aardewerk in prehistorische techniek als Romeins aardewerk gevonden (o.a. fragmenten van een vuurbok). De grachten kunnen algemeen gedateerd worden in de 1 ^{ste} eeuw na Christus. Late middeleeuwen: verscheidenen grachtfragmenten van percelleringssysteem Nieuwste tijd: afgevuurd Britse obus, bomkrater, kuil (mogelijk fragment van loopgraaf?); 23 onafgevuurde loopgraafmotieven. Bron: Messiaen L. & Van Eenoo M. 2012. Heule – Peperstraat. Rapportage archeologische prospectie 19-25/01/2012, GATE-rapport 36.
74711	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, noch de gracht, noch de gebouwen zijn bewaard
211304	Mechanische prospectie (2015); NK: 15 meter Late middeleeuwen: grachten/greppels – wellicht behorend tot het laatmiddeleeuws landinrichtingssysteem. Er zijn twee oriëntaties zichtbaar. – rood en grijs aardewerk, steengoed, vroegrood aardewerk. Nieuwe tijd: enkele kuilen Bron: Cornelis, L., Demoen, D. & Van Remoorter O. 2015: Prospektie met ingreep in de bodem, Kortrijk-Zuidstraat, BAAC Vlaanderen Rapport 144, Gent.
74206	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, omgrachting en een van de gebouwen bewaard.
74702	Indicator cartografie; NK: 15 meter

CAI nummer	Omschrijving
	Late middeleeuwen: Site met walgracht – losse bestanddelen gegroepeerd rondom een onverhard erf bereikbaar via noordoostelijke erfoprit en 18 ^{de} -eeuws poortgebouw met muurkapel. Omgrachting niet meer bewaard.
74703	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, noch de gracht, noch de gebouwen zijn bewaard
74704	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, noch de gracht, noch de gebouwen zijn bewaard
74712	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, noch de gracht, noch de gebouwen zijn bewaard Late middeleeuwen: religie - pastorie
211375	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter Nieuwste tijd: puinkuilen en ophogingslagen Onbepaald ophogingslagen, kuilen, greppels Bron: Sadones, S. Janssens, N. 2015: Archeologische prospectie van ingreep in de bodem, Kortrijk Pastoriestraat. BAAC Vlaanderen Rapport 128, Gent.
74713	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht, noch de gracht, noch de gebouwen zijn bewaard
74714	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht – Op de heerlijkheid stonden een water- en windmolen; De eerste molen wordt reeds vermeld in 1360. De hoeve had een duiventoren, hoge ingangspoort, boerenhuis en een reeks van gebouwen in vakwerk.

1.2.2.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 t.a.v. zijn cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)

1.3 Conclusie

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwe verkaveling wooneenheden aan de Oogststraat te Heule

De Quartairgeologische kaart van Vlaanderen geeft ter hoogte van het plangebied een profielopbouw weer bestaand uit eolische afzettingen van het laat Pleistoceen bovenop een pakket fluviaatiele afzettingen van het laat Pleistoceen. Deze bovenliggende eolische afzettingen bestaan, volgens de bodemkaart, uit matig droog lemig zand. De beschreven situatie impliceert een vrij eenduidige bodemopbouw en een relatief oppervlakkig archeologisch niveau (onmiddellijk onder de bouwvoor). De cartografische bronnen wijzen op een continu ruraal karakter van het plangebied tot op heden, wat de bewaringskansen van ondergronds erfgoed ten goede komt. Archeologische indicatoren in de ruime omgeving wijzen op een romeinse en middeleeuwse aanwezigheid.

Gelet op het rurale, relatief onverstoorte karakter van het plangebied, in combinatie met romeinse en laatmiddeleeuwse resten in de omgeving, dient rekening gehouden te worden met een beduidend archeologisch potentieel. Verder onderzoek in de vorm van archeologische proefsleuven is aangewezen.

1.3.1 Samenvatting t.a.v. gespecialiseerd publiek

Onderhavig bureauonderzoek werd uitgevoerd in het kader van een geplande aanleg van een verkaveling te Heule, deelgemeente van Kortrijk. Het terrein is 1,9ha groot en grotendeels in gebruik als weide. Het bureauonderzoek wijst op een rurale locatie met romeinse en middeleeuwse archeologische sites in de ruime omgeving. Omwille van deze parameters is verdere archeologische evaluatie noodzakelijk.

1.3.2 Samenvatting t.a.v. niet-gespecialiseerd publiek

Voor de bouw van een nieuwe verkaveling te Heule, deelgemeente van Kortrijk moet een archeologienota opgemaakt worden. Het terrein is tot op de dag van vandaag grotendeels vrij van bebouwing. In de omgeving zijn romeinse en middeleeuwse vondsten gekend. Daarom moet het terrein aan verder onderzoek onderworpen worden zodat bepaald kan worden of er zich nog archeologische relictten in de ondergrond bevinden.

Deel 3: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 4: Bijlagen

Projectcode	2016L258
Onderwerp	Heule Oogststraat
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/12/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/02/2017

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/12/2016

Plannummer	4
Type plan	Grondplan
Onderwerp plan	Visualisatie geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	5
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	21/12/2016

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	21/12/2016

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	21/12/2016

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	21/12/2016

Plannummer	9
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosie / perceel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/12/2016

Plannummer	10
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/12/2017

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/12/2016

Plannummer	13
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferrariskaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1840

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Loopgravenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1917

Plannummer	17
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	18
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2015

Plannummer	21
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/12/2016

Plannummer	22
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Cultuurhistorisch kader
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/12/2016